

ЕВОЛЮЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

***Анотація.** Розкрито питання змісту й логіки підготовки майбутніх учителів декоративно-прикладного мистецтва в радянській період. Показано, що така підготовка не була концептуально окреслена і тому здійснювалася на різних змістових засадах у межах підготовки вчителів ручної й художньої праці, трудового навчання, учителів образотворчого мистецтва. Зазначено, що попри надмірного ідеологічного впливу, гіперболізації ідей політехнізму, така підготовка виявилася досить ефективною в конкретних історико-економічних і політичних умовах радянської тоталітарної системи та слугувала справі естетичного виховання молоді.*

***Ключові слова:** професійна підготовка вчителя; педагогічні інститути; художньо-графічні факультети; індустріально-педагогічні факультети; декоративно-прикладне мистецтво; радянська доба; естетичне виховання; політехнізм.*

Постановка проблеми. В Україні на початок ХХІ ст. створено цілісну систему професійної підготовки вчителів різних спеціальностей і спеціалізацій, що зорієнтована на виконання державних вимог до рівня професійної компетентності вчителя європейського суспільства та задоволення освітніх потреб широких верств населення. У цій системі виокремилася самостійна галузь із підготовки вчителів предметів естетичного циклу (образотворчого мистецтва, художньої культури, хореографії, музики). До цих фахівців належить категорія працівників освіти, змістом діяльності яких є формування і розвиток художньо-естетичної культури молодого покоління засобами різноманітних видів і жанрів мистецтва (С. Кононець, Л. Масол, Б. Неменський, В. Орлов, О. Отич, М. Ростовцев, О. Рудницька, Г. Сотська та інші).

Сучасна система професійно-педагогічної підготовки гнучко реагує на зміни в соціокультурному просторі, вносячи своєчасні корективи не лише в навчальні плани підготовки фахівців різних галузей, але й відкриваючи нові напрями підготовки. Зокрема, ураховуючи попит на педагогів студій народних ремесел, керівників гуртків декоративної та образотворчої діяльності, фахівців із викладання декоративного дизайну в державних і приватних закладах естетичного виховання, учителів художньої праці постала необхідність у підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва.

Аналіз останніх публікацій. Теорію і практику професійної підготовки вчителів предметів естетичного циклу на різних історичних етапах розвитку школи і мистецтва усебічно досліджують Є. Антонович, М. Безхутра, В. Бутенко, І. Гнатишин, В. Даниленко, С. Коновець, Л. Масол, В. Орлов, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницька, Л. Соколюк, Г. Сотська, Ю. Турченко, Л. Турчак, Г. Шевченко, В. Шпільчак та інші. Дотичним до цього напрямом, є підготовка вчителя ручної, художньої та технічної праці, що детально вивчають А. Вихрущ, С. Дем'янчук, К. Демчик, О. Коберник, М. Корець, А. Крамаренко, О. Кушніренко, П. Лузан, Л. Оршанський, О. Сидоренко, Т. Сорока, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, А. Федорович та інші.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність низки дисертаційних робіт, етнопедагогічних та історико-педагогічних розвідок (О. Альохін, Л. Базильчук, С. Волков, Г. Карцивадзе, І. Небесник, В. Орловський, С. Ситняківська, П. Татіївський, А. Чебикін, Р. Шмагало та інші), поки ще бракує

узагальненого дослідження концептуальних ідей, провідних тенденцій, особливостей розвитку та організаційно-педагогічних засад підготовки вчителів декоративно-прикладного мистецтва (ДПМ) в Україні в історико-педагогічній ретроспективі від часів формування сучасної моделі педагогічної освіти, здобуття Україною незалежності й до сьогодні, коли набуває стрункості й завершеності цей процес.

Метою статті є ретроспективний огляд еволюції змісту підготовки вчителів декоративно-прикладного мистецтва в радянський період.

Викладення основного матеріалу дослідження. Радянський період без перебільшення можна назвати періодом інституалізації вищої педагогічної освіти. Із історико-педагогічних джерел відомо, що вищої художньої й художньо-педагогічної освіти в Україні не існувало майже до другої половини ХХ ст. Головною причиною такого становища було превалювання чинника «шкільний контингент» у держзамовленні на фахівців, тобто врахування чисельності учнів визначених вікових груп, наявної кількості класів і класів-комплектів, а також фінансових можливостей країни. Таке планування, на жаль, не враховувало реальних потреб суспільства в учителях різних напрямів і спеціалізацій. Тож школа не одержувала в достатній кількості кваліфікованих учителів образотворчого мистецтва, учителів художньої праці й ДПМ, унаслідок чого спостерігалось перевантаження педагогів, широко практикувалося сумісництво, допускалося викладання цих предметів або фахівцями без вищої освіти взагалі, або без вищої педагогічної освіти. Ці обставини, зрозуміло, негативно позначалися на якості знань школярів, їхній готовності до продуктивної праці, рівнях їхньої естетичної вихованості [1].

Статистичні дані, що наведені в різного роду звітах, свідчать про те, що в 1950-51 н.р. в Україні існувало 58 педагогічних вишів (педінститутів і вчительських інститутів), у яких навчалося 30362 осіб. У 25 педінститутах питома вага спеціальностей припадала на підготовку вчителів математики, фізики, іноземних мов, російської мови, української мови [2]. У 32 вчительських інститутах готували вчителів зі спеціальностей російська й українська мова, математика і фізика, природознавство і географія, історія, іноземні мови [2, арк. 19]. Тобто, на початок періоду, що розглядається, не існувало системи підготовки вчителів образотворчого мистецтва. Цю функцію частково здійснювали художні інститути й училища. У цей час починаються створюватися педучилища фізичного і музичного виховання, але з-поміж них не було жодного з образотворчого мистецтва [3]. Випускали окремі педучилища й учителів праці, зокрема з 1957 р. – у Бродівському, а з 1970 р. – у Ржищівському педучилищі.

У 60-70-х роках ХХ ст. через перехід до обов'язкової загальної середньої освіти відбулося укрупнення малокомплектних шкіл, закриття початкових шкіл і реорганізація восьмирічних шкіл у середні. Унаслідок цього сталися зміни і в системі підготовки вчителів. Уже з 1954 р. було закрито 31 педучилище, переглянуто зміст підготовки в педінститутах, стан матеріального оснащення майстерень і навчальних кабінетів, уведено нові навчальні плани з підготовки вчителя до політехнічної середньої школи [4, арк. 5–23]. Крім того, Постанова «Про поліпшення підготовки, розподілу та використання спеціалістів із вищою і спеціальною середньою освітою» зорієнтувала й на підготовку фахівців у галузі музики, живопису, театрального й іншого видів мистецтва. У Постанові передбачено направлення студентів по закінченню навчання на трирічний термін «відпрацювання диплому» у регіони зі слабо розвинутою соціальною інфраструктурою [4, арк. 5–7]. У такий спосіб уряд здійснював роботу з рівномірного розподілу культурних сил у регіонах.

У 1955 р. широкого розповсюдження і широкомасштабного обговорення дістали Проекти навчальних планів Ніжинського педінституту, зокрема така їх частина, як «підготовка студентів до керівництва естетичним вихованням учнів у школі». У часи

створення концептуальних засад політехнічного навчання, фахівці наголосили на провідній ролі мистецтва в комуністичному вихованні молодого покоління, порушили питання про введення дисципліни «Художнє виховання» і створення відповідної кафедри при педінститутах. На вивчення дисципліни планували 186 год. теорії та 186 год. практики, крім того змістом курсу передбачалося й ДПМ [5]. Однак ця частина проекту так і не була реалізована, хоча й надала поштовх для створення кабінетів естетичного виховання при педінститутах, а з 1959 р. – для введення відповідних факультативів для майбутніх учителів-філологів [6, арк. 111–118].

Названий пакет Проектів навчальних планів Ніжинського педінституту було покладено в основу доповідної записки «Про стан підготовки вчительських кадрів у педагогічних інститутах і педагогічних училищах Міністерства освіти УРСР» [6, арк. 28–36]. За результатами вивчення проблеми і з метою підвищення показника освіченості вчителів малювання, креслення й ручної праці пропонувалося надавати майбутнім учителям напряму «фізика і трудове навчання», «біологія, хімія і трудове навчання» у порядку другого профілю підготовку з основ промислового і сільськогосподарського виробництва, креслення, співів, ручної праці. Водночас у документі наголошено також на необхідності підвищення існуючого рівня естетичного та фізичного виховання майбутніх учителів, їхньої готовності за необхідністю викладати в малокомплектних школах курс «Домоводство» [6, арк. 20–36]. Унаслідок цього в плани підготовки вчителів уже з 1959 р. як обов'язковий для всіх спеціальностей був уведений відповідний факультативний курс. Залежно від профілю підготовки він складав від 80 до 300 год. із 5000 год. для спеціальностей із п'ятирічним терміном підготовки.

Відмітимо також, що в плани підготовки майбутніх учителів були включені й образотворчі дисципліни. Це, насамперед, спеціальність «Загальнотехнічні дисципліни і праця», що включала 100 год. практичних занять із малювання; спеціальності «Українська мова, література і вихователь школи-інтернату» та «Іноземна мова і вихователь школи-інтернату» передбачали курс з історії мистецтва. Фахівців для початкової ланки освіти навчали за спеціальністю «Педагогіка і методика початкової освіти» за чотирирічним терміном. Ця спеціальність не передбачала готовності до роботи вчителем образотворчого мистецтва в основній школі, але мала на увазі викладання всіх без винятку дисциплін програми початкової школи. Тож навчальні плани з-поміж 4358 год. включали такі курси, як «малювання» (120 год.), «малювання з методикою викладання» (320 год.), «ручна праця» (234 год.) і факультативно – «домоводство» (80 год.) [7].

З кінця 60-х рр. Міносвіти, ураховуючи потреби в кадрах і водночас невелику кількість годин у школі, що відведені на домоводство і малювання, запроваджує організацію підготовки вчителів із цього профілю в межах спеціалізації до напряму «початкова освіта». Саме цей час і можна назвати відліком підготовки вчителів образотворчого мистецтва з вищою педагогічною освітою, а також започаткування як окремого напряму – підготовки вчителів праці [4, арк. 46–76]. Надруковані в 1959 р. Програми педагогічних інститутів, що розроблені та затверджені Міністерством освіти УРСР, уможливили розуміння змісту професійної підготовки вчителя, який компетентний викладати й ДПМ.

Відмітимо, що з-поміж цілей курсу «Домоводство» указується на необхідності формування у студентів «розуміння красивого в побуті». Програма містила розділи – «Вишивання» (36 практик. занять) і «В'язання» (20 практик. занять). Заняття зі студентами рекомендовано проводити у спеціальних майстернях, пошивочних цехах. Окрім завдань обслуговуючої праці, Програма зорієнтована на вивчення національних орнаментів і художніх ручних ремесел, що однак лише побічно стосуються ДПМ [8, арк. 1–20].

У пояснювальній записці Програми курсу «Ручна праця» для факультетів із підготовки вчителів початкових класів загальноосвітньої школи відзначено, що цей предмет є невід'ємною частиною предметів політехнічної спрямованості, пропедевтичним курсом для роботи в навчальних майстернях в основній і старшій школі. Указано, що цей курс мав підготувати вчителя відповідної кваліфікації до викладання ручної праці, а саме: із широким політехнічним кругозором (матеріалознавство, фізичні, технічні й хімічні властивості матеріалів, інструменти і обладнання, технічний рисунок, конструювати виробів із паперу, картону, глини, пластиліну, тканини, дерева, металів та інше) та знанням методики викладання ручної праці в початковій школі. Програма складалася з 6 розділів: робота з деревом, робота з металами та іншими матеріалами, робота з папером і картоном, тканиною, глиною, пластиліном і пап'є-маше, технічне моделювання, а також методика організації та ведення гуртка «Умілі руки» (загалом 234 години). Уважний розгляд представленої програми показав, що розділами з-поміж суто технічних і конструктивних завдань передбачено навчання виробничим операціям із матеріалами, обробленню поверхні, оздобленню виробів (керамічних, дерев'яних), окремим прийомам декоративної роботи (при вишиванні й плетінні, лозоплетінні, виготовленні декоративних виробів із застосуванням аплікації, ліпленні з пластиліну і пап'є-маше, з фанери, а також під час роботи з дротом), опорним знанням із декоративного мистецтва [8, арк. 258–267].

З 1959-90 н.р. у педучилищах розпочато підготовку майбутніх учителів за щойно затвердженою Міносвітою спеціальністю «Викладання в навчальних майстернях 6-7 класів» [6, арк. 82]. У Київському і Львівському педінститутах відкрилися перші в республіці два індустріально-педагогічні факультети з підготовки вчителів праці (100 осіб), а до номенклатури спеціальностей педінститутів введено спеціальність «Учитель загальнотехнічних дисциплін, виробничого навчання і праці» [6, арк. 111–118]. У Пропозиціях щодо покращення підготовки вчительських кадрів в УРСР подано звіт про запровадження курсу з домоводства для всіх спеціальностей і збільшення кількості годин на малювання для майбутніх учителів початкової школи для того, щоб вони могли викладати цей предмет у восьмирічній школі [6, арк. 120–129]. У 1961 р., зважаючи на потреби школи, у світлі Закону про народну освіту від 21 січня 1961 р. при Київському художньому інституті організовано педагогічний факультет із підготовки вчителів малювання [9]. Для підвищення якості підготовки майбутніх учителів розроблялися нові навчальні плани для всіх спеціальностей.

Підготовка вчителя праці впродовж досліджуваного нами періоду і навіть дотепер відбувається в межах політехнічної освіти. Педагогічні училища, що діяли на базі восьми класів у радянський період, готували вчителів трудового навчання і креслення для восьмирічної школи протягом трьох років. Навчальний план педінститутів включав цикл загальноосвітніх і спеціальних дисциплін, а саме: загальнотехнічні, спеціальні технічні й педагогічні предмети. Значну увагу в навчальному плані приділено практичній підготовці. Близько 700 год. виділено на оволодіння столярною і слюсарною справою, механічною обробкою матеріалів. Кожний учень педучилища і студент педінституту повинен був оволодіти однією з виробничих професій (столяра, слюсаря, токаря, електромонтера) на рівні 2-3 розряду [10]. Схематично процес підготовки вчителя трудового навчання можна окреслити такими етапами: практикум у навчальних майстернях (оволодіння технічними знаннями і практичними вміннями, що необхідні для організації трудового навчання, участь у виробничій праці); методична освіта (вивчення курсу «Методика викладання загальнотехнічних дисциплін і трудового навчання»); курсові роботи; педагогічна і виробнича практика.

Відмітимо значну перебудову і розширення спектра спеціальностей підготовки вчителів протягом 1970-1980 рр. Зокрема, з 1965 р. запроваджено підготовку вчителів

малювання і креслення на художньо-графічному факультеті Одеського педінституту і з 1979 р. – у Криворізькому педінституті. З метою покращення стану естетичного виховання в педагогічних інститутах із 1967 р. було масово запроваджено відповідні кабінети [11].

Для досліджуваних років характерним є остаточне формування системи післядипломної педагогічної освіти, що створювало вчителям ДПМ умови для безперервного підвищення кваліфікації й подальшої профілізації. Складовими ланками післядипломної освіти були інститути вдосконалення вчителів (центральні, обласні й міські), відповідні кафедри й відділення інститутів, а також методичні кабінети (міські, районні, шкільні і міжшкільні), методичні об'єднання вчителів споріднених спеціальностей [1].

Ужиті заходи позитивно позначилися на якісному складі вчителів трудового навчання, фізичної культури, музики та образотворчого мистецтва. Станом на 1977 р. їх кількість у сфері вищої освіти досягла вже 37,7 % [12, с. 229].

Для надання поштовху підвищенню рівня кваліфікації вчителів урядом прийнято низку важливих документів, зокрема Постанову «Про атестацію вчителів загальноосвітньої школи» (квітень 1974 р.) і «Положення про порядок атестації вчителів загальноосвітніх шкіл» [13, с. 16]. Із того часу й дотепер атестація є провідним засобом роботи з педагогічними працівниками. Під час атестації враховувався рівень освіти, здобута кваліфікація, стаж педагогічної роботи, досягнення і потенціал працівника. За результатами атестації присвоювався кваліфікаційний розряд і до того ж, у певних випадках, – педагогічне звання, що впливало на розміри посадового окладу і доплат, уможлиблювало право викладати у класах того чи того шаблю освіти, спеціалізованих школах тощо. Із того часу наявність лише середньої спеціальної освіти гальмувало кар'єрне просування педагогічного працівника й суттєво позначалося на рівні його заробітної платні. Широке заохочення урядом заочного навчання (зокрема з образотворчого мистецтва), запровадження атестацій педагогічних працівників не рідкіше одного разу за п'ять років сприяло збільшенню відсотка вчителів музики, малювання, трудового навчання і фізичної культури з вищою освітою до 54 % на кінець 80-х рр. минулого століття.

Поступово в країні вживалися заходи з удосконалення структури вишів, зміцнення старих і створення нових факультетів. Так, якщо в 1975 р. у педінститутах діяло 129 факультетів, то в 1985 р. їх уже було 154. У 1980-1981 рр. у Тернопільському та Полтавському педінститутах у межах експерименту було запроваджено підготовку вчителів за спеціальністю «Педагогіка і методика початкового навчання» з додатковою спеціалізацією «Музика» та «Образотворче мистецтво». У 1983-88 рр. цей експеримент був поширений уже на 7 інших педінститутів Української РСР (Криворізький, Кіровоградський, Луганський, Луцький, Харківський) [14].

У зв'язку з необхідністю забезпечення кадрами малокомплектних і сільських шкіл у 1979 р. у Криворізькому педінституті на базі індустріально-педагогічного факультету та в 1984 р. у Харківському педінституті розпочалася підготовка з двопрофільної спеціальності «Креслення, образотворче мистецтво, художня праця». Це створило умови для якісної підготовки майбутнього вчителя ДПМ, який мав змогу оволодіти цілим спектром професійно важливих знань і вмінь [1]. Із 1984 р. уперше в СРСР саме при Донбаському педінституті було започатковано підготовку вчителів обслуговуючої праці як окремого напрямку трудового навчання [14].

За результатами «перебудови» в освітній галузі, адміністрації педагогічних інститутів отримали реальні можливості клопотати перед Міносвіти Союзу щодо перебудови навчальних планів і програм із підготовки фахівців. Так, у червні 1987 р. для Полтавського, Дрогобицького, Криворізького, Луцького та Тернопільського педінститутів Міносвіти СРСР було затверджено оригінальні експериментальні плани з

20 педагогічних спеціальностей. У 1988 р. за цими планами стали працювати й решта педінститутів Української РСР [1].

Наприкінці 90-х рр. намітилася ще одна тенденція до розвитку системи підготовки майбутніх учителів ДПМ. Маються на увазі процеси інтеграції середніх художньо-педагогічних і вищих педагогічних навчальних закладів у навчально-методичні комплекси. Спочатку таке об'єднання проводилося для продовження освіти без відриву від виробництва, а потім – для денних форм навчання з подальшим узгодженням підготовки педагогічних кадрів [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Зроблений аналіз змісту підготовки вчителя в межах радянської системи освіти підтвердив думку про те, що окремого напрямку підготовки вчителя ДПМ у ті часи не тільки не існувало, але навіть концептуально не окреслювалося. До 90-х рр. лише започатковувався зміст навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва, відбулася його інституалізація. У ній охоплювалися всі конкретні види мистецької діяльності, проте не набувала завершеності підготовка до викладання ДПМ, зважаючи на його унікальну знакову систему, технологічне розмаїття й потужний творчий потенціал. Унаслідок цього дістала змін і остаточно сформувалася система підготовки вчителя образотворчого мистецтва на художньо-графічних факультетах педінститутів, а також як додаткова спеціалізація на факультетах початкового навчання, було переглянуто зміст підготовки вчителя трудового навчання й започатковано напрям підготовки вчителя обслуговуючої праці. Усі ці заходи відбулися на тлі створення освітніх професійних програм підготовки вчителя, що разом із розширенням позашкільної ланки освіти створювали добре підґрунтя для започаткування комплексної підготовки вчителя ДПМ.

Попри надмірного ідеологічного впливу, гіперболізації ідей політехнізму така підготовка виявилася досить ефективною в конкретних історико-економічних і політичних умовах радянської тоталітарної системи, слугувала справі естетичного виховання молоді, їхній підготовці до продуктивної праці, вибору професії. Проте при цьому не вирішувалися проблеми духовного становлення особистості засобами декоративно-прикладного мистецтва, що вважається перспективним напрямом подальшого наукового дослідження.

Список використаної літератури

1. Курило В. М. Освіта України і науково-технічний та соціальний прогрес : історія, досвід, уроки : монографія / В. М. Курило, В. П. Шепотко. – К. : Деміур, 2006. – 432 с.
2. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 793. – арк. 1–13.
3. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 1825. – арк. 1–7.
4. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 1654. – 195 арк.
5. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 1657. – арк. 45–59.
6. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 2521. – 250 арк.
7. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 2523. – арк. 1–75.
8. Програми педагогічних інститутів, розроблені та затверджені Міністерством освіти УРСР на 1959 рік // ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 2524. – 300 арк.
9. ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 3086. – 15 арк.
10. Тхоржевский Д. А. Генезис понятия «система трудового обучения» / Д. А. Тхоржевский // Новые исследования в педагогических науках. – 1974. – № 9. – С. 61–62.
11. Положення про кабінет естетичного виховання педагогічного інституту від 5 листопада 1967 р. // ЦДАВОУ, ф. 166. – оп. 15. – спр. 6057. – 5 арк.
12. Підсумки розвитку народної освіти в Українській РСР за 1965, 1970-1975. Планово-статистичний збірник. – К. : Статистика, 1976. – 300 с.
13. Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1974. – № 10. – 150 с.
14. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні : історія, досвід, уроки / 1917-1985 рр. / В. К. Майборода. – К. : Либідь, 1992. – 196 с.

References

1. Kurilo, V.M., & Shepotko V. P. (2006). Education of Ukraine and the scientific-technical and social progress : history, experience, lessons. Kyiv : Demiur (in Ukr.)

2. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 793. – sheets 1-13 (in Ukr.)
3. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 1825. – sheets 1-7 (in Ukr.)
4. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 1654. – 195 sheets (in Ukr.)
5. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 1657. – sheets 45-59 (in Ukr.)
6. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 2521. – 250 sheets (in Ukr.)
7. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 2523. – sheets 1-75 (in Ukr.)
8. Programs training institutions, developed and approved by the Ministry of education of the USSR for 1959. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 2524. – 300 sheets (in Ukr.)
9. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 3086. – 15 sheets (in Ukr.)
10. Thorzhevskiy, D. A. (1974). The Genesis of the concept of «workplace learning». *Novyie issledovaniya v pedagogicheskikh naukah (New research in pedagogical Sciences)*, 9, 61–62 (in Russ.)
11. The regulations of the Cabinet of aesthetic education of the pedagogical Institute from November 5, 1967 age. Central state archive of Supreme bodies of management of the Fund is 166. – description 15. – the matter. 6057. – 5 sheets (in Ukr.)
12. The results of the development of public education in the Ukrainian SSR in 1965, 1970-1975. Planning and statistics collection. (1976). Kyiv: Statistika (in Ukr.)
13. The collection of orders and instructions of the Ministry of education of the Ukrainian SSR. (1974), 10 (in Ukr.)
14. Mayboroda, V. K. (1992). Higher pedagogical education in Ukraine : history, experience, lessons. Kyiv : Libid (in Ukr.)

Abstract. *Eivas L. F. Evolution of content of professional training of decorative-applied art teachers during the Soviet period.*

Introduction. *In the article the problem of evolution of content of professional training of decorative-applied art teacher during the Soviet period is represented.*

Purpose. *The purpose of the article is the retrospective of formation, development, creation of the contents and an institutionalization of professional training of decorative-applied art teacher during the Soviet period.*

Methods. *The leading methods of the research are the historical and logical analysis, periodization, systematization, classification of historic facts and processes, scientific literature, archival sources for studies and synthesis of experience of formation and the organization of professional training of decorative-applied art teachers in Ukraine.*

Originality. *Novelty of author's approach consists in use of the comparative analysis of two various directions in professional training of decorative-applied art teachers.*

Results. *The author shows that such training during the Soviet period wasn't conceptually outlined and therefore was carried out on various substantial bases within training of teachers of manual and art labor, labor training, art teachers.*

Conclusion. *It is noted that contrary to excessive ideological influence, an exaggeration of ideas of the polytechnic, such training was quite effective in specific historical and economic and political conditions of the Soviet totalitarian system and served business of esthetic education of youth, their training for productive work, choice of profession. But thus it didn't solve problems of spiritual formation of the personality by means of decorative-applied art.*

Key words: *teachers' professional training; pedagogical educational establishments; art-and-graphic departments; industrial-and-pedagogical departments; decorative-applied arts; the soviet period; aesthetic education.*

Одержано редакцією 20.05.2015
Прийнято до публікації 15.06.2015